

Milli qürur və qəhrəmanlıq tariximiz

(Ardı 3-cü səhifədə).

müzakirə olunmalıdır. 20 Yanvar faciəsinə Ali Sovetin sessiyası siyasi qiymət verməlidir, onun günahkarlarını müəyyən etməlidir".

Ulu Öndər 1991-ci il iyunun 19-da SSRİ Nazirlər Kabinetinə göndərdiyi məktubunda yazırdı: "Yanvar hadisələrində yüzrlər adam öldürüldü və şikəst edildi... Artıq il yarım keçib. Nəinki bu dəhşətli cinayətlərin hamıya çoxdan məlum olan günahkarları üzə çıxarılmayıb, əksinə, bunları ört-basdır etmək üçün əllərindən gələni edirlər. Ümid edirlər ki, zaman keçdikcə bu faciə unudulacaq. Ancaq tarix dəfələrlə sübut etmişdir ki, doğma xalqa qarşı yönəldilmiş qanlı cinayətləri on illər keçsə də, unutmaq və bağışlamaq mümkün deyil".

Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin 29 avqust 1991-ci il tarixli sessiyasında çıxışında isə Heydər Əliyev deyirdi: "20 Yanvar faciəsi dövründən il yarımından çox vaxt keçir. Bu gün burada da, bu salonda cürbəcür söhbətlər gedir. Bir qrup bir fikirdədir, mənədən qabaq çıxış edən Rəhimov başqa fikirdədir. Mən sadə verirəm, Ali Sovetin sədri Elmira Qafarova, Azərbaycan prezidenti Ayaz Mütəllibova: nə üçün indiyə qədər bu məsələyə siyasi qiymət verilməyib? Bu məsələnin həm siyasi tərəfi var, həm hüquqi tərəfi var. Bu məsələyə dərhal siyasi qiymət vermək olardı. O ki qaldı hüquqi cəhəti, ayrı-ayrı adamların məsuliyyətə cəlb olunması, onu şübhəsiz ki, istintaq yolu ilə aydınlaşdırmaq lazımdır. Buna siyasi qiymət verilməyib, görə başqa tədbirlər həyata keçirmək mümkün olmur".

Milli Şura tərəfindən qəbul edilmiş qərar xalqa xəyanət idi

Sovet hakimiyyətinin süqutundan, Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin bərpa edilməsindən də sonra başlanı hakimiyyət uğrunda mübarizəyə qarışmış siyasətçilər xalqımıza qarşı törədilmiş bu ağır

cinayətin səbəblərinin araşdırılması, ona siyasi-hüquqi qiymət verilməsi və cinayətkarların müəyyən edilməsi istiqamətində məqsədyönlü iş aparmadılar. Onlar bu məsələdə heç maraqlı da deyildilər, çünki həmin cinayətin törədilməsinin məsuliyyəti bu və ya digər dərəcədə onların da üzərinə düşürdü. Düzdür, həmin dövrdə müxtəlif siyasi platformalardan çıxış edən ayrı-ayrı siyasi partiyalar 20 Yanvar faciəsi ilə bağlı bütün günahları Moskvanın üzərinə atmağa cəhd göstərmişdilər. Amma Ulu Öndər Heydər Əliyevin xalqın tələbi ilə hakimiyyətə qayıdışına qədər nə A.Mütəllibov, nə də AXC-Müsavat iqtidarı tərəfindən faciəyə siyasi qiymət verilməsi üçün heç bir iş görülmədi.

Heydər Əliyevin 1993-cü ildə hakimiyyətə qayıdışından sonra 20 Yanvar faciəsinə tam siyasi-hüquqi qiymət verilməsi qarşısında qoyulmuş günün tələbi idi. Ulu Öndər dövrün mürəkkəbliyinə və görülməsi işlərin çoxluğuna baxmayaraq, tariximizin şanlı və qanlı səhifəsi sayılan 20 Yanvar faciəsinin başvermə səbəblərini və günahkarlarının araşdırılması ilə məşğul oldu. Heydər Əliyevin 1994-cü il yanvarın 5-də 20 Yanvar faciəsinin dördüncü ildönümünün keçirilməsi ilə bağlı verdiyi fərmanda Milli Məclisə faciəyə tam siyasi-hüquqi qiymət verməsi tövsiyə olundu. Yalnız bundan sonra aparılan araşdırmalar nəticəsində məlum oldu ki, 20 Yanvar faciəsinə siyasi-hüquqi qiymət verilməməsində maraqlı olan qüvvələr var imiş. 1991-1993-cü illərdə hakimiyyətdə qalmaq istəyən iqtidar, hakimiyyətə gəlmək istəyən müxalifət nümayəndələri bu dəhşətli faciədən yararlanmağa çalışmışlar. Ulu Öndər Heydər Əliyev 1994-cü il yanvarın 12-də dövlət komissiyasının geniş iclasında Azərbaycan Respublikası Ali Soveti Milli Şurasının 1992-ci il 19 yanvar tarixli qərarını xatırla-

daraq bu sənəddə 20 Yanvar hadisələrinin əsl səbəblərinin açıqlanmadığını, həqiqi günahkarların aşkar edilmədiyini, iki il ərzində həmin qərarın özünün yerinə yetirilmədiyini nəzərə çatdırdı. Respublika səviyyəsində 20 Yanvar faciəsinə tam siyasi-hüquqi qiymət verilməməsini ciddi tənqid edən Heydər Əliyev 1992-ci ildə Milli Şura tərəfindən qəbul edilmiş sətəhi və başdansovdu qərarın xalqa xəyanət olduğunu bəyan etdi: "Bu qərarı oxuyanda, doğrusu, çox həyəcanlandım. Düşündüm ki, Milli Şura nə üçün öz millətinin, öz xalqının aqibətinə, taleyinə bu qədər biganə qalıb? Qərarı oxuyandan sonra bir daha qəti fikrə gəldim ki, bu faciəyə, bu hadisəyə niyə indiyə qədər siyasi qiymət verilməyib... Mənim fikrim belədir ki, bu qərarın qəbul edilməsi Azərbaycan xalqına bəlkə də 20 Yanvar 1990-cı ildə olan faciə kimi böyük xəyanətdir. İki il keçəndən sonra deputat-istintaq komissiyasının ortaya bir şey çıxarmaması, boş-boş sözlərlə camaatı aldatması, qərarında bu komissiyanın işinin qənaətbəxş hesab edilməsi yenə də deyirəm, xəyanətdir".

1994-cü il martın 29-da Milli Məclis tərəfindən "1990-cı il yanvarın 20-də Bakıda törədilmiş faciəli hadisələr haqqında" adlı xüsusi qərar qəbul edildi. Qərarında 1990-cı ilin 20 Yanvar hadisələri Azərbaycanda vüset almış milli-azadlıq hərəkatını boğmaq, demokratik və suveren bir dövlət amalını ayağa qalxan xalqın inam və iradəsini qırmaq, milli məniyyətini alçaltmaq və belə bir yola qədəm qoyan xalqa sovet hərbi maşının gücünü nümayiş etdirmək məqsədilə totalitar kommunist rejimi tərəfindən hərbi təcavüz və cinayət kimi qiymətləndirildi. Sənəddə Sovet İttifaqı Kommunist Partiyasının, sovet dövləti və hökumətinin, şəxsən Mixail Qorbaçovun Azərbaycana qarşı ağır cinayət törətdikləri, Əbdürrəh-

man Vəzirovun, Ayaz Mütəllibovun, Viktor Polyaniçkonun, Vaqif Hüseynovun xalqımıza xəyanət etdikləri siyasi-hüquqi müstəvidə öz əksini tapdı. Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin sədri Elmira Qafarovanın, Azərbaycan Kommunist Partiyası Bakı Şəhər Komitəsinin birinci katibi Müslüm Məmmədovun bu qanlı faciənin törədilməsində məsuliyyət daşdıqlarını və digər məsələlər sənəddə qeyd olundu. Beləliklə, Heydər Əliyevin təklifi və təşəbbüsü sayəsində xalqımıza qarşı törədilən bu qanlı və qəddar aksiyaya siyasi-hüquqi qiymət verildi.

1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə sovet rejiminin hərbi, siyasi və mənəvi təcavüzünə məruz qalmış Azərbaycan xalqı öz tarixi qəhrəmanlıq ənənələrinə sadıq olduğunu bütün dünyaya nümayiş etdirdi. 20 Yanvar hadisələri Azərbaycanın müstəqillik mübarizəsi tarixinə faciə və xalqımızın qəhrəmanlıq salnaməsi kimi yazıldı. Azərbaycan xalqı həmin gün azad yaşamağa layiq olduğunu bütün dünyaya sübut etdi.

Qanlı Yanvar hadisələri Azərbaycanda milli kimliyin formalaşmasına həlledici təsir göstərdi, dövlət müstəqilliyinin bərpa edilməsində dönüş nöqtəsi oldu. 1990-cı ilin yanvarından sonra milli azadlıq hərəkatı tam siyasi reallığa çevrildi, dönməz xarakter aldı, xalqımız öz gələcəyini yalnız Azərbaycanda müstəqilliyini bərpa etməsində gördü. Bu hadisədən sonra Azərbaycanda sovet imperiyası özünün bütün mənəvi və sosial dəyərlərini itirdi və tezliklə xalqımız dövlət müstəqilliyini bərpa etdi.

Sovet hakimiyyəti dövründə məlum səbəblərdən 20 Yanvar faciəsinə əsl qiyməti vermək mümkün deyildi. Lakin Ulu Öndər Heydər Əliyev hələ sovet hakimiyyəti dövründə böyük cəsarətlə Naxçıvan Ali Məclisində 20 Yanvar faciəsinə siyasi qiymət verilməsinə nail oldu. Lakin Ulu Öndərin hələ

totalitar rejimin dövründə başladığı bu işi müstəqilliyimizin ilk illərində hakimiyyətdə olanlar dövlət səviyyəsində davam etdirmədilər. Belə ki, hələ sovet dövründə 20 Yanvar hadisələrinə siyasi qiymət verilməsi tələbi ilə dəfələrlə çıxış edən AXC hakimiyyətə gəldikdən sonra bu mövzunu unuttu, iqtidarda olduğu dövrdə faciəyə siyasi qiymət vermək üçün cəhd belə göstərmədi. 1993-cü ilin yayına qədər Azərbaycana rəhbərlik edən şəxslərin heç biri bu faciə ilə bağlı əsl həqiqəti aşkar etməyə özündə cəsarət tapmadı.

1993-cü ildə xalqın istəyi ilə hakimiyyət sükranının arxasına keçən Ulu Öndərin sayəsində 20 Yanvar faciəsi dərindən araşdırıldı. Heydər Əliyevin "20 Yanvar faciəsinin 4-cü ildönümünün keçirilməsi haqqında" fərmanında Milli Məclisə 20 Yanvar hadisələrinə tam siyasi-hüquqi qiymət verməsi tövsiyə olundu. Milli Məclisin 1994-cü il martın

29-da qəbul etdiyi qərarında 20 Yanvar faciəsinin günahkarları konkret qeyd olundu və bu qanlı aksiyaya Azərbaycanda milli azadlıq hərəkatını boğmaq, xalqın inamını, iradəsini qırmaq üçün totalitar kommunist rejimi tərəfindən törədilmiş hərbi təcavüz və cinayət kimi qiymətləndirildi. Bununla da 20 Yanvar hadisələri dövlət səviyyəsində siyasi-hüquqi qiymətini aldı, bu cinayəti törədənlərin adları ictimaiyyətə çatdırıldı.

20 yanvar faciəsindən 34 il ötür. Bu illər ərzində çox dəyişikliklər baş verib. Hələ 1991-ci ildə Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin bərpası ilə 20 Yanvar şəhidlərinin uğrunda canlarından keçdikləri milli ideya reallığa çevrilib. 44 gün müharibədə qazandığımız Zəfər, ərazi bütövlüyümüzün bərpa edilməsi və torpaqlarımızda erməni separatizminə son qoyulması nəticəsində isə həm də 20 Yanvar şəhidlərinin qisası alındı.

"Azərbaycan"

AŞPA son qərarın ilə Azərbaycandan qisas almaq istəyir

Azərbaycan 2001-ci il yanvarın 25-də AŞPA-ya rəsmən üzv qəbul olunanda üzərinə götürdüyü öhdəlikləri vicdanla yerinə yetirəcəyinə söz verməklə bərabər, üzleşdiy problemərlər ədalətli həlli üçün bu qurumun əlindən gələni edəcəyinə çox böyük ümid bəsləyirdi. Həmin vaxt Ulu Öndər Heydər Əliyev Strasburqda Avropa Şurasının icamətində rəsmi mərasimdə çıxış edərək bu təşkilatın Azərbaycanda siyasi və hüquqi islahatların aparılmasına, ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsinə fayda verə biləcəyinə inamını ifadə etmişdi. Haqlı olaraq düşünlürdü ki, insan hüquq və azadlıqlarını özünün bir nömrəli prinsipi elan etmiş Avropa Şurası heç bir dini, milli, etnik ayrı-seçkilik qoymadan Azərbaycanın problemlərinə, xüsusilə də bir milyondan artıq qaçqınlarının hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinə töhfə verəcək. Ötən müddət ərzində Azərbaycan nümayəndə heyəti

çox böyük əziyyətlə, ardıcıl səylərlə avropalıları Ermənistanın Azərbaycan torpaqlarını işğal etməsinə və yüz minlərlə vətəndaşın öz yurd-yuvalarından didərgin düşməsinə, qaçqın düşərgələrində yaşadıklarına inandırma bilmişdi.

AŞPA-nın Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərindəki vəziyyətlə bağlı 2005-ci il yanvarın 25-də qəbul edilmiş "ATƏT-in Minsk Konfransının məşğul olduğu Dağlıq Qarabağ bölgəsindəki münacişə" adlı 1416 sayılı qətnaməsində bildirilir: "1991-ci ildə, ölkənin müstəqil dövlət kimi tanındığı dövrdə Azərbaycanın sərhədləri beynəlxalq səviyyədə tanınmışdır və Azərbaycanın həmin ərazisinə Dağlıq Qarabağ da daxil idi. Bu qətnamədə, həmçinin qeyd edilir ki, Azərbaycan ərazisinin xeyli hissəsi hələ də Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal altındadır və Dağlıq Qarabağ bölgəsinə hələ də separatçı qüvvələr nəzarət edir.

AŞPA azlıqların yaşadığı regional ərazilərin "mütləq ayrılmaq hüququ"na malik olduğuna dair iddiaları rədd edir".

AŞPA-nın 2016-cı ildə qəbul etdiyi 2085 sayılı qətnamə də Ermənistanın işğalçı dövlət olduğunu təsdiqləyir. Qətnamədə ekoloji fəlakət yaradan işğalçı ölkənin cəzalandırılması, Sərsəng su anbarının dərhal Azərbaycana təhvil verilməsi qeyd olunurdu.

Təəssüflər olsun ki, AŞPA-nın Azərbaycana verə biləcəyi fayda "sizin əraziləriniz işğal olunub, insanların didərgin salınıb, amma bu problemi həll etmək bizim missiyamıza uyğun deyil"-dən o tərəfə keçmədi. Bu müddət ərzində Ermənistan heç bir sanksiya tətbiq edilmədi. İntriqa, ksenofob, islamofob və türkofob yuvasına dönmən bu Avropa təşkilatı çirkin oyunları oynayan lobbilərin əlində oynucağa çevrildi. Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi də siyasi güclərə rüporluq edir. Xüsusilə də, Fransa, Alma-

niya kimi dövlətlərin iradələrinə uyğun fəaliyyət göstərən AŞPA və Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi Azərbaycana və Türkiyəyə qarşı olan məsələlərə çox həssaslıqla yanaşır, qərarları sürətlə qəbul edir.

AŞPA-nın və BMT Təhlükəsizlik Şurası kimi nüfuzlu bir qurumun icra etmədiyi qətnamələri Azərbaycan cəmi 44 gün ərzində yerinə yetirdi. Bundan üç il sonra isə Qarabağda birgünlük antiterror tədbirləri ilə Azərbaycan suverenliyini tam bərpa etdi.

İnsan haqlarından ağız dolusu danışan avropalı siyasətçilər bir milyon azərbaycanlının pozulmuş hüquqlarının bərpası üçün bu günə qədər Ermənistanın əleyhinə nəse danışdırlarmı? Avropa Şurasının İnsan Hüquqları üzrə məruzəçisi Dunya Myatoviçin hazırladığı hesabatda Qərbi Azərbaycanlıların pozulmuş hüquqlarından bir cümləyə belə rast gələ bilmərsiz.

Bütün bunlar azmış kimi

Fransa və Almaniya kimi dövlətlərin əlində siyasi alətə çevrilən AŞPA Azərbaycan əleyhinə olan məsələləri sürətlə müzakirəyə çıxarıb qərar qəbul etdi.

Azərbaycan dövlətini Qarabağdakı erməniləri öz evlərindən zorakılıqla çıxarmaqda, həmməruzəçilərin bölgəyə səfərinə şərait yaratmada, siyasi həbslərdə ittiham etmək qərəzli, ədalətsiz yanaşmadan başqa bir şey deyil. Hətta mən deyirdim ki, AŞPA bu qərarları ilə işğalçı üzərində parlaq Qələbə qazanan Azərbaycandan Ermənistanın qisasını almaq istəyir. Bu mənada düşünürəm ki, Azərbaycan nümayəndə heyətinin AŞPA ilə əməkdaşlığı və təşkilatda iştirakını qeyri-müəyyən müddətə dayandırmaq qərarı vaxtında atılmış addımdır. Bu qurumda uzun müddət davam edən ikili standartlar, ermənipərəst mövqe, məkrli niyyət və Azərbaycana qarşı qərəzli münasibət öz məntiqi sonluğu ilə yekunlaşdı.